

Op dit moment zijn wij een prototype van REPETITOR aan het testen. Met dit prototype moeten wij in staat zijn te bepalen hoe vaak de computer een uitspraakfout niet vindt en hoe vaak hij ten onrechte een uitspraakfout meldt. We kunnen dan nagaan of dit in een acceptabele verhouding staat tot het aantal keren dat de computer ede juiste beslissing neemt. Vervolgens stellen wij een gebruiksversie van REPETITOR ter beschikking aan onze cursisten, waarna het onderzoek naar de effectiviteit van geautomatiseerde uitspraakcorrectie van start kan gaan.

LITERATUUR

Blom, A., & Heuvel, H. van den (2008). REPETITOR: een uitspraakcoefenprogramma in ontwikkeling. *DIXIT Tijdschrift voor Taal- en Spraaktechnologie* 5,2, 30

Neri, A. (2007). *The pedagogical effectiveness of ASR-based Computer Assisted Pronunciation Training*. Academisch Proefschrift. Nijmegen: Radboud Universiteit Nijmegen.

ALIED BLOM is sinds medio jaren tachtig docent Nederlands voor Buitenlanders aan de TU Delft. E-mail: <alied.blom@tudelft.nl>.

HENK VAN DEN HEUVEL is verbonden aan het CLST (Centre for Language and Speech Technology), Radboud Universiteit Nijmegen. E-mail: <H.vandenHeuvel@let.ru.nl>.

SIGNALEMENT

Elsen, A. (2009) *Testing for Autonomy. Three exploratory case studies of the language testing practices of degree-one teachers of English in the fourth forms of upper secondary education in the Netherlands*. Academisch Proefschrift. Nijmegen: Radboud Universiteit Nijmegen.

De afgelopen decennia werden docenten in moderne vreemde talen in Nederland geconfronteerd met drie ingrijpende vernieuwingen: een taaldidactische, te weten communicatief taalonderwijs; een pedagogische en wel zelfstandig leren en een organisatorische in de vorm van de Tweede Fase. Dateert de eerste vernieuwing al uit de tachtiger jaren van de vorige eeuw, het is vooral de gelijktijdige invoering van Zelfstandig Leren en de Tweede Fase in de negentiger jaren van diezelfde eeuw die een grote impact heeft gehad op docenten moderne vreemde talen in het algemeen. Daarover gaat het proefschrift van Adri Elsen die bij drie ervaren eerstegraadsdocenten Engels, twee mannen en een vrouw, heeft onderzocht hoe hun opvattingen over en ervaringen met de invoering van die vernieuwingen in hun onderwijs waren. De focus van het proefschrift ligt daarbij op de impact van die vernieuwingen op de toetsing- en evaluatiepraktijk van deze docenten.

De onderzoeksvragen waren: (1) Wat vinden eerstegraads docenten Engels van actief en zelfstandig leren, communicatief taalonderwijs en de rol van beoordeling en evaluatie? (2) In hoeverre vindt men de beliefs van de respondenten terug in hun beoordelings- en evaluatiepraktijk? (3) Welke aanbevelingen kunnen worden gedaan voor het stimuleren van leeromgevingen waarin toetsen een positief terugslag-effect hebben op de wijzen

waarop leerlingen leren communiceren in het Engels?

Het proefschrift is in uitstekend en heel leesbaar Engels geschreven en beslaat twaalf hoofdstukken. De eerste twee hoofdstukken leiden het onderwerp en de methode van onderzoek in en de hoofdstukken drie, vier en vijf bevatten achtereenvolgens een uitgebreide bespreking van theorie en praktijk van zelfstandig leren, communicatief taalonderwijs en toetsing en evaluatie. In hoofdstuk zes wordt de context van innovatie in Nederland besproken. Dan volgen vier datahoofdstukken op basis van interviews, observaties en analyse van documenten, vooral door de docenten gebruikte en/of door hen zelf vervaardigde toetsen. Eerst een verhalend hoofdstuk, waarin de drie docenten worden voorgesteld en vertellen over hun ervaringen, opvattingen en praktijk, en dan achtereenvolgens meervoudige case-studies van de drie docenten. In hoofdstuk elf worden de drie docenten met elkaar vergeleken voor wat betreft hun opvattingen en praktijk en het proefschrift wordt afgesloten met een conclusie- en discussiehoofdstuk.

Het proefschrift biedt een interessante kijk op de worsteling met bovengenoemde vernieuwingen van deze drie (en met hen, vele andere) docenten moderne vreemde talen in de afgelopen decennia in Nederland. Ik schrijf met opzet worsteling, omdat Zelfstandig Leren en de Tweede Fase niet alleen gelijktijdig, maar ook nog top-down werden ingevoerd, zonder rekening te houden met wat er op de werkvloer gebeurt. Problemen daarbij waren en zijn, aldus Elsen, dat betrouwbare, valide of zelfs aannemelijke onderzoeksgegevens over hoe deze vernieuwingen effectief te implementeren ontbreken, dat de vernieu-

wingen los staan van specifieke vak- en vakdidactische concepten, dat de Programma's van Toetsing en Afsluiting vaak gericht zijn op verkaveling van leerstof, op beoordeling en op beoordelingsmomenten en dat op het moment van invoering van de Tweede Fase voorbeelden van good-practice ontbraken. De drie case studies zijn diepgaande en heel persoonlijke, bijna liefdevolle, portretten geworden van hoe deze docenten vanuit de eerdere geschetste ongunstige uitgangspositie communicatief taalonderwijs, Zelfstandig Leren en Tweede Fase handen en voeten hebben proberen te geven in hun toetsing- en onderwijspraktijk. Ook wordt uitgebreid ingegaan op de oorzaken waarom deze vernieuwingen in een aantal opzichten niet zijn gelukt en wat er zou moeten gebeuren om dergelijke vernieuwingen wél succesvol te laten zijn. Ik noem ten slotte de vier aanbevelingen waar dit proefschrift mee eindigt en die weliswaar voor de hand liggen, maar nog nauwelijks gemeengoed zijn bij dergelijke ingrijpende hervormingen van het onderwijs: uitgaan van wat docenten denken, vinden en voelen; ervoor zorgen dat zij op de hoogte zijn van kerntheorieën over deze hervormingen; hen in staat stellen hun beroepsleven lang te blijven leren; hen systematisch actie- en ontwikkelingsonderzoek naar hun eigen lespraktijk laten doen (CvE).

Wilt u recent gepubliceerd promotieonderzoek ook onder de aandacht brengen van de lezers van het Levende Talen Tijdschrift? U kunt dan het proefschrift sturen naar Redactie Levende Talen Tijdschrift, p/a Ruisdaelstraat 19, 6521 LB Nijmegen.

Denk als talendocent mee over het talenonderwijs de komende eeuw!

Zitten er over 100 jaar nog altijd dertig leerlingen in drie rijen, twee- of driewekelijkse lessen van vijftig minuten in een leslokaal met een talenleraar die van hoofdstuk 1 van de leergang via het werkboek naar hoofdstuk 2 werkt? Een school zonder klassen, misschien meer als sociale ontmoetingsplaats? Leren kan overall: in sociale netwerken, virtuele leeromgevingen, met een docent op afstand die leerlingen individueel taalvaardigheid bijbrengt of met behulp van robots die spraak kunnen herkennen. Aan de andere kant moeten we er rekening mee houden dat veranderingen in het onderwijs traag verlopen en dat al die in 2011 te voorspellen nieuwigheden weinig of geen kans maken in het traditionele klaslokaal.

U kunt meedenken over vijf thema's:

Docent van de toekomst

Verdwijnen in de komende honderd jaar de vakdocenten (v/m) met hun 26 wekelijkse lessen? Wie of wat vervangt ze dan? Zijn ze alleen nog maar begeleiders en laten ze de kennisoverdracht over aan gerobotiseerde leerkrachten? Wat denken docenten van 2011 over de toekomst van hun vak en de relatie met hun leerlingen? Welke tips hebben zij voor hun collega's van de toekomst?

Leerling van de toekomst

Leerlingen zijn in de loop der tijden veranderd. Ze zijn minder bereid het hun gebo-

den onderwijs voor zoete koek te slikken. Ze gaan liever zelf op informatie uit, maar maken daarbij onderscheid tussen schools leren en leren voor zichzelf. Misschien gaan onderwijsinstellingen de leerlingen wel minder kennis bijbrengen en meer een beroep doen op hun vaardigheden om die kennis en vaardigheden zelfstandig te verwerven. Wat denken leerlingen in 2011 over het onderwezen worden en leren in de toekomst en over hun relatie met hun docenten? Welke tips hebben ze voor de leerlingen van de toekomst en hun docenten?

Didactiek van de toekomst

Hoe wordt er in 2011 gedacht over taalverwerking? Wordt die in de toekomst nog steeds bepaald door de leergangen van de educatieve uitgeverij? Ontstaat er een nieuwe manier om de leerlingen taalvaardig te maken? Wordt didactiek in de toekomst gezien als webdidactiek waarbij interactieve digitale lessen en toetsen de traditionele leermiddelen gaan vervangen? Welke rol is er nog voor 'papier' weggelegd?

Technologie van de toekomst

De technische ontwikkelingen gaan gewoon door in de komende honderd jaar. Wat betekent dat voor het talenonderwijs? Zullen wij in staat zijn om een moderne vreemde taal te leren spreken via van buiten komende signalen in de doeltaal of via een in onze hersens ingebouwde chip? Welke andere misschien